

Румен Янков/R. Yankov

РЕЗУЛТАТИ ОТ МЕСТНИТЕ ИЗБОРИ ПРЕЗ
2007 г. – ОПИТ ЗА ГЕОГРАФСКИ АНАЛИЗ

*Results of local elections 2007 – an attempt for
geographical analysis*

The local elections in Bulgaria (of mayors and municipal advisors) are an extensive field allowing various geographical interpretations. This is a second article, following the first one from 2005 and sharing a similar title. It is dedicated to the electoral-geographical aspects of the local elections in Bulgaria. Questions like the territorial organization of the elections, location of the voters, vote outcomes for the major political parties by municipality in the context of their demographic and social-economical profile, are being discussed here. Social-electoral types of municipalities are being formed, with consistent characteristics of voting behavior.

A comparison is being made with the results of the previous elections, including the elections of Eurodeputies in May 2007, in perspective of the political tendencies and forecasts for next parliamentary election.

Местните избори през 2007 г. са петите поред демократични избори за местни органи на властта, проведени след началото на демократичните промени в България.

Табл. 1. Хронограма на общите избори в България след 1990 г.

Европарл.														*			
Презид.		*			*				*				*				
Парлам.	*			*			*		*			*					
Местни	*			*				*			*			*			
г.	1991	1992		1994	1995	1996	1997		1999		2001		2003		2005	2006	2007

Реалният интерес към електоралногеографските теми се подхранва от обществената им значимост, научната актуалност в гранични области на обществената география и практическата приложимост на електоралногеографското

познание. Вече излязоха няколко статии съдържащи географска интерпретация на изборните резултати в страната. Последователността в географския анализ на вътрешнополитическата действителност дава възможност за усъвършенстване на методиката на изучаване на явленията и за проверка на коректността на направените изводи.

Електоралната география е сравнително нова област в която се осъществява интензивен обмен на научни идеи и данни с други обществени науки – политология, социология и др. В тази силно конкурентна среда електоралногеографските изследвания могат да се утвърдят ако постоянно доказват полезността си. Тя се проявява, както в рационализацията на дейността и регионалната структура на политическите сили, така и в демократичния контрол, като отговор на обществения интерес от организацията и резултатите от изборите.

Целта на електоралногеографското изследване на изборите е в два аспекта. От първият, статичен аспект, произтичат задачите за по-детайлно отразяване на пространственото състояние – напр., брой, състав и разпределение на избирателите, избирателна активност и подкрепа за отделни политически партии или представители по териториални единици. Вторият, динамичен аспект се решава чрез разкриването на промените с тяхната динамика и тенденции. В случая, като база са използвани резултати от местните избори през 2003 г. и последните, преди местните, избори – за евродепутати през пролетта на 2007. Към втората група изследователски задачи спада и електоралногеографското прогнозиране. То не може да се отъждестви изцяло с предвижданите резултати по общини или избирателни райони, защото те са етап в, като цяло, прогнозируемо развитие на геополитическите процеси. Една от пречките е отсъствието на релативни пространствени данни от предизборни проучвания. Пред последните местни избори, напр., възможна отправна точка бяха най-вече резултатите от изборите за депутати в Европейския парламент (от пропорционален тип), т.е. на данни получени преди 4–5 месеца.

В съдържателно отношение електоралногеографският анализ на местните избори обхваща взаимнопресичащи се теми: участие на партиите и участие на избирателите при избора, съотв. на общински съветници и на кметове. Обобщените резултати за страната са второстепенни, по отношение на тези, разкриващи типологичното място на общините и формирането на електорални териториални клъстери със специфични социално-електорални характеристики. Изборните резултати се постигат при определена от законовата уредба териториална организация на изборния процес, която подлежи на обективна и критична оценка. Те се анализират спрямо общите политически тенденции, като резултати от минали избори, или прогнози, се съпоставят с настоящите резултати на общините и могат да стават част от последващо прогнозиране.

Разграничаването на политическите субекти е сериозен методически проблем при изучаването на местните избори. В много общини са представени различни коалиционни листи с кандидати за общински съветници, при най-разнообразен

състав. Установяването на резултатите на партиите става чрез някои формализации и следователно, те са приближение към действителното разпределение на влиянието им сред избирателите.

В настоящата работа започваме с предварително определяне на основните партии – участници. В този състав са включени седем партии, които имаха над 4% подкрепа при изборите за членове на Европейския парламент, вкл. СДС и ДСБ, които не достигнаха до националната избирателната квота (100% от действителните гласове: 18). С изключение на ГЕРБ те са представени в Народното събрание. При участие в коалиция от две или повече “големи” партии, действителните гласове са разделени на броя на участниците, независимо от поредността на вписването им, подреждането на листата или разпределението на общо получените мандати. При коалиране с други, по-малки партии, на основния участник се присъждат 90%, 80%, 70% и т.н., в зависимост от броя на включените по-малки партии, които условно получават по 10%. Така постъпваме и при коалиция на две или повече основни партии с една или повече “малки”. Въпреки формалния си характер на местно ниво, тези преизчисления ни доближават в по-голяма степен до действителните национални пропорции в електоралната подкрепа, в сравнение с елиминирането на резултатите на коалициите, двойното броене на получените гласове от участващите партии или някои пропагандни практики.

Впрочем, сумарните за страната резултати, които получаваме, са близки до други подобни изчисления. Това личи от следните съпоставки :

– действителните гласове за листите общински съветници на ГЕРБ според изложената методика са 574 хил., а според публикации в пресата 592 хил. или 590 хил.; според оценките на основният политически конкурент БСП, ГЕРБ е получила 594 хил. гласа (агенция МБМД посочва 272 хил., но от самостоятелно участие);

– за БСП изчисляваме 488 хил. действителни гласове, при съотв. 512 хил., или 520 хил. според самата партия (188 хил. по МБМД).

Подобни трудности с идентификацията има и при кметските избори. В политическия спектър на левите партии напр. се наблюдават следните варианти на кандидатури: издигнат от БСП, издигнат от лява коалиция начело с БСП, издигнат от лява партия или коалиция без пряко участие на БСП, издигнат от сателитна партия, издигнат от широка коалиция с участието на БСП, издигнат от инициативен комитет и подкрепен от БСП, и др.

През август и септември 2007 г. за участие в местните избори в ЦИКМИ се регистрираха 88 партии и над 500 коалиции на общинско ниво. Общо в 264-те общини се представиха повече от 4300 листи с кандидат-съветници. Инициативни комитети издигнаха 512 независими кандидати за общински съветници. Отличителна черта и на тези местни избори беше свръхучастието на инициативни комитети за кметове и независими кандидати за съветници, особено в общини с динамично развиваща се икономика.

На първия тур трите най-големи партии – ГЕРБ, БСП и ДПС, излъчиха пряко 2669 съветници или 51% от всички, при това със сравнително малка разлика

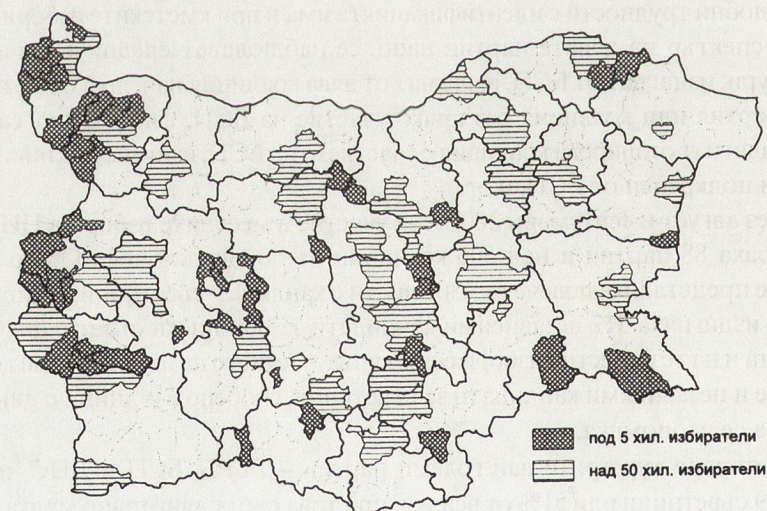
пomeжду си. Избрани бяха едва 45 независими съветници и 1270 съветници от листи на коалиции. За сравнение, на местните избори през 2003 г. се представиха 146 партии, като мандати за общински съветници получиха 82 от тях. Трите партии с най-добри резултати при избора на съветници бяха БСП, ДПС и СДС. Коалициите през 2003 г. спечелиха 1286 места в общинските съвети, а избраните независими кандидати бяха 112.

Табл. 2. Разпределение на мандатите за общински съветници през 2003 г. и 2007 г.

	Трите партии с най-добри резултати	Други партии - самостоятелно	коалиции	независими	общо
2003	41%	33%	24%	2%	100%
2007	51%	24%	24%	1%	100%

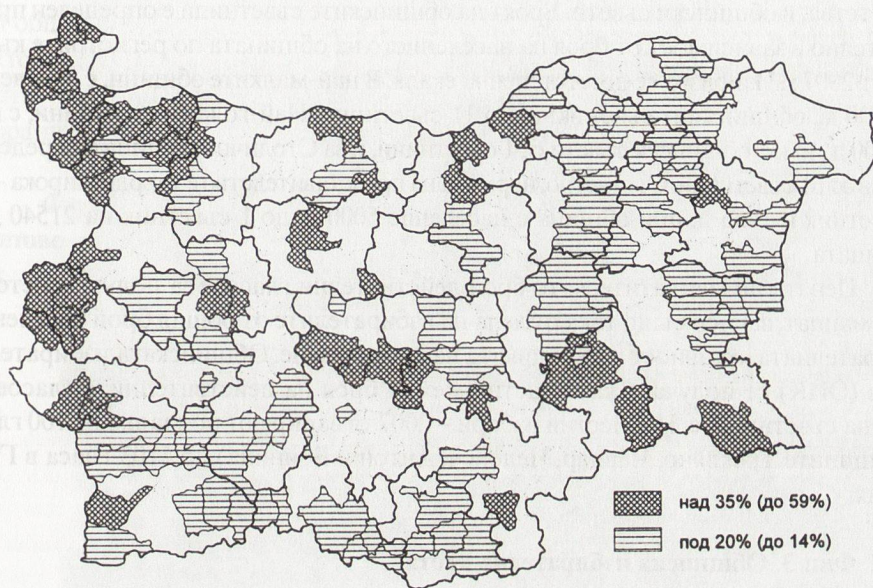
Опитът от изборите показва, че предварителното определяне на броя на избирателите е неточно. Като се отчита намалената избирателна активност, изострената политическа конкуренция, етническият вот и т.нар. изборен туризъм, това може да се превърне в политически проблем. За отбелязване е, че въпреки масовата емиграция и трайната тенденцията на намаляване на общия брой на населението, все още естественото повъзрастово придвижване задържа броят на избирателите у нас на около 7 млн. Реално намаляване вече има, или може да се очаква в най-близко бъдеще, в общините с най-влошена възрастова структура, респ. застарял състав на избирателите.

Фиг. 1. Общини с най-малък и най-голям брой на избирателите към Местни избори – 2007

Общините с по-малко от 5 хил. избиратели са 45. Общият брой на избирателите в тях е 146 хил. или само 2% от всички за страната. Същевременно в 30 общини с над 50 хил. избиратели са съсредоточени почти 4 млн. избиратели (57,5% от избирателите в страната). Водещите политическите настроения в тях предопределят “цвета” на националния вот в степен зависеща от нивото на избирателната им активност. Като се прибавят други 44 общини с 20 до 50 хил. избиратели, общо големите и средни общини концентрират над 75% от избирателите.

Фиг. 2. Общини с най-висок и най-нисък дял на възрастното население (жени над 59 г., мъже над 64 г.) от общото население по настоящ адрес

(Източник: Таблици на ЕСГРАОН към 16 февр. 2006 г.)

Най-малките общини по брой на избирателите са и с най-застаряло население. Забележимо прекриване имат и общините с противоположни характеристики.

В първият списък на ГД “ГРАО” (6 септември 2007 г.) избирателите са общо 6968 хил. Във вторият списък към 18 октомври, след приключване на приемането на искания за гласуване по настоящ адрес, броят на избирателите е редуциран до 6951 хил. д, т.е. със 17 хил. д по-малко. В резултатите от изборите сумата от избирателите в секционните протоколи от I тур е 6984 хил. д., в т. ч. 6920 хил. в двете части на избирателния списък – за български граждани и граждани на други страни от ЕС, и 64 хил. дописани.

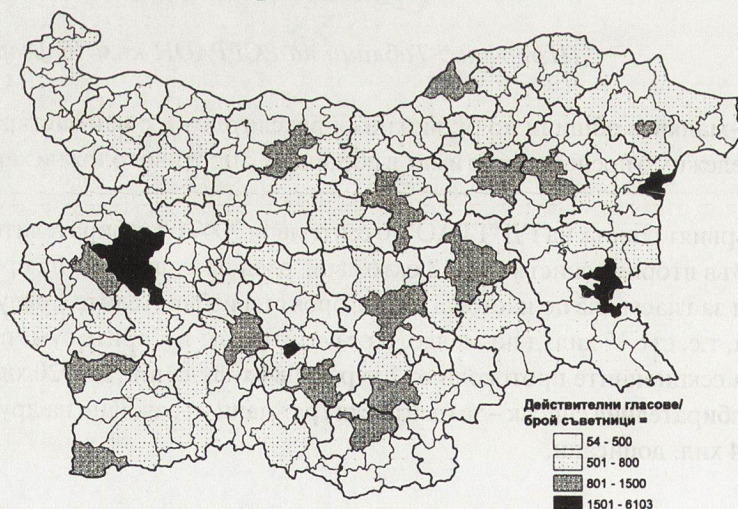
Според приетите промени в Закона за местните избори избирателите трябва да са живели в съответното населено място през последните десет месеца. Изискването се свежда до наличието на постоянен или настоящ адрес не по-късно от 27 декември 2007 г. Територията на всяка община е многомандатен избирателен район за избор на общински съветници и едномандатен избирателен район за избор на кмет на общината.

За гласуването бяха определени 11428 избирателни секции, или средно 608 избиратели на секция. Нормативният диапазон на броя на избирателите в секциите е от 30 до 1000 д. На практика броят на секциите нарастна на 11516 с брой на избирателите от 10 до 1869 д.

На първият тур на местните избори се избират кметове на общини, райони и кметства, и общински съвети. Броят на общинските съветници е определен предварително в зависимост от броя на населението на общината по регистрите към 3 август 2007 г. Използва се десетстепенна скала. В най-малките общини, с население до 5000 д., общинският съвет включва 11 съветници. Най-големите общини, с над 160 000 д., имат общински съвети с 51 съветници, и за Столична община е определен състав от 61 съветници. Съответно, нормата на представителство е твърде широка – от 1 съветник на 455 д. при община с население 5000 д. до 1 съветник на 21540 д. в столицата.

Цената на мандатите, като брой действителни гласове за получаването на един мандат, зависи също така от дела на избирателите от общия брой население, избирателната активност и методиката на изчисляване. Общинската избирателна квота (ОИК) се получава като частно между броя на действителните гласове и броя на съветниците. На Местни избори – 2007 тя варира от по-малко от 100 гласа (в общините Трекляно, Чавдар, Челопеч, Антон и Бойница) до 6103 гласа в Град София.

Фиг. 3. Общинска избирателна квота

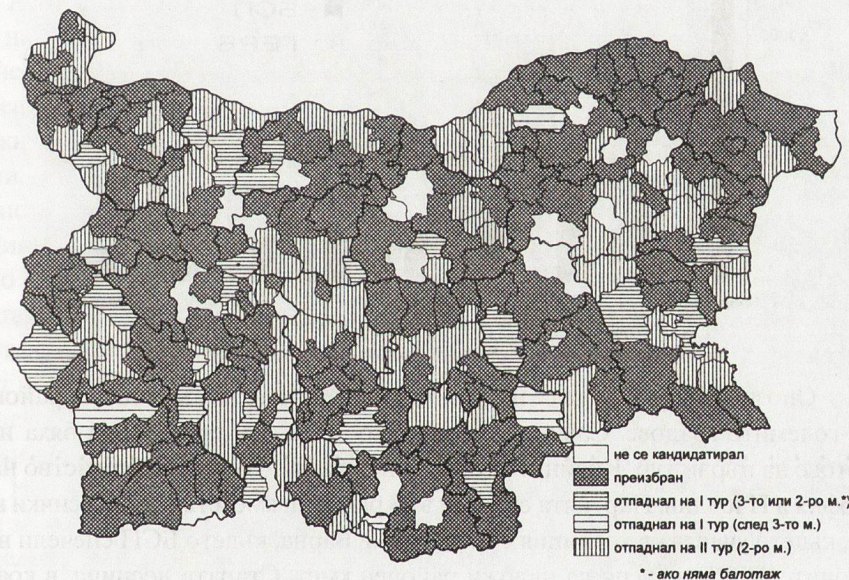

Избрани са тези независими кандидати, гласовете за които са равни или надвишават ОИК. В разпределянето на оставащите мандати участват партиите и коалициите, отговарящи на горното изискване. За определяне на средната цена на мандатите в общината трябва от числителя да се извади броя на гласовете за неизбраните независими кандидати и за партиите/коалициите, неучастващи в разпределението. Действителната цена на мандатите за отделните партии и коалиции се колебае в доста широки рамки около средната.

Заедно с получените в коалиции, БСП на първи тур спечели 1265 мандата за съветници с 520 хил. гласа, докато ГЕРБ – 1006 мандата с 594 хил. гласа. Съотношението произтича от по-силната подкрепа в големите общини. При самостоятелните листи двете основни противостоящи партии получиха, съответно, 969 и 856 мандата.

На двата тура на местните избори трябваше да бъдат избрани кметове на 264 общини, кметове на райони в градовете София (24), Пловдив (6) и Варна (5), както и кметове на кметствата. Прагът за най-малките самоуправляващи се общности – кметствата, беше снижен от 250 на 150 жители, при което броят на пряко избраните им кметове нарастна до повече от 2900.

Фиг. 4. Местни избори – 2007. Представяне на кандидатите, които са кметове на общини от местните избори през 2003 г. или от частични избори след тях

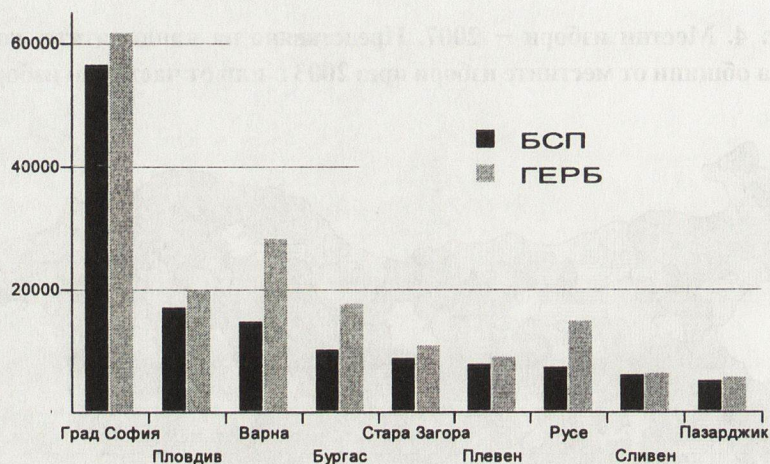

На първи тур бяха избрани 39% (102-ма) от кметовете на общини и 57% от кметовете на кметства. На предходните местни избори на първи тур бяха избрани 74 общински кметове, а през 1999 г. – 62-ма. По брой на избраните на първи тур

кметове на общини най-добри резултати имат ДПС и БСП с почти равен брой избрани кметове. Като се прибавят избраните независими кандидати, подкрепени от БСП, на двете партии се падат почти три четвърти от избраните на първи тур общински кметове. Очертават се компактни групи от общини избрали кмет от БСП – в Югоизточна България, Софийско и Северозападна България, или от ДПС – Кърджалийско, Лудогорието и Източна Стара планина. Кандидатите на двете партии са най-убедителни в селски райони, но ДПС спечели кметския пост в Кърджали, а БСП – в Смолян. Подкрепените от БСП независими кандидати победиха на първи тур във Варна, Казанлък, Силистра, Лом.

Балотажът потвърди гореизложенния аспект на изборния резултат, но и надмощието на ГЕБР в най-големите общини. Резултатът беше очакван като екстраполация на нивата на подкрепа на първите в страната избори за депутати в Европейския парламент.

Фиг. 5. Гласове за БСП и ГЕРБ в общините с над 100 хил. избиратели на изборите за евродепутати (май, 2007 г.)

Опозиционните сили се наложиха при изборите на кметове на районите на най-големите градове. Само в два от общо 35-те градски района бяха избрани кметове на първи тур. Крайните резултати показват голямо предимство на ГЕРБ в София и Пловдив. Партията спечели в 23 районни кметства, в т.ч. всички в Пловдив, където участва в коалиция с ВМРО. Във Варна, където БСП спечели в три от районите, ГЕРБ не успя да наложи районен кмет. Старата десница, в коалиции, оглави общо шест районни кметства в София и Варна.

Политическата преориентацията на големите градове към алтернативно дясно и агломерирането на избирателите около ГЕРБ се потвърждава от политоложките проучванията.

Табл. 3. За коя листа за общински съветници в София гласуваха хората, които подкрепиха различните партии на евроизборите през 2007 г.?

	ГЕРБ	БСП	„Атака“	НДСВ	СДС	ДСБ	др. партия	не глас.
ГЕРБ	89%							48%
БСП		80%						8%
„Атака“			70%					2%
НДСВ				42%				3%
„А. за София“					74%	87%		14%
друга листа							49%	25%
ОБЩО	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

(Източник: "Алфа ривърч")

Различна е ситуацията в малките населени места. Сред избраните кметове на кметства с най-голям брой са издигнатите или подкрепените от БСП и ДПС – по около 700, или почти половината от всички. ГЕРБ спечели в 300 кметства, СДС и НДСВ получиха по 200, Земеделски народен съюз и ДСБ – по 150 кметства.

Подкрепата на листите на ГЕРБ е силно концентрирана, свързана с големите градове и засега не се очертават териториални клъстери, което допълнително свидетелства за динамиката в развитието и незрялостта на регионалните и звена.

Анализът на представянето на политическите партии по общини, позволява да се направят редица взаимосвързани изводи, които обикновено се игнорират като несъществени и маловажни в по-общите анализи. Преди всичко, в отделни населени места или общини силно влияние имат малки в национален мащаб политически формации. Сред тях са ЗС „Ал. Стамболийски“, БКП, други земеделски партии, ромски партии, социалдемократи и др., както и политически аморфни общински коалиции. Те са групирани около ядро – активна местна партийна организация или кандидатура и често разчитат на етнически вот. В някои общини, главно в Северозападна България, посочените партии постигнаха най-добрите резултати при избор на общински съветници и дори наложиха кметове. Разпределението на партийното влияние и партийната власт в регионален, „хоризонтален“, аспект имат съвсем различен вид спрямо агрегираните за страната, „вертикални“, и лишени от географски контекст резултати от вота. Тази особеност проличава най-ясно (но не само) на местни избори.

На парламентарни или президентски избори съществуват големи възможности за активизиране в левия електорален сектор и консолидация с гласовете за земеделски, социалдемократически, комунистически и др. формации. При прогнозиране на бъдещите резултати, количествените съотношения между партиите от местните избори, напр. на събраните действителни гласове, трябва да се оценяват с вероятността за повторение на партийното предпочитание и със степента на умножаване чрез част от гласове на по-малки партии или независими кандидати, които при избори с национално представителство биха били загубени.

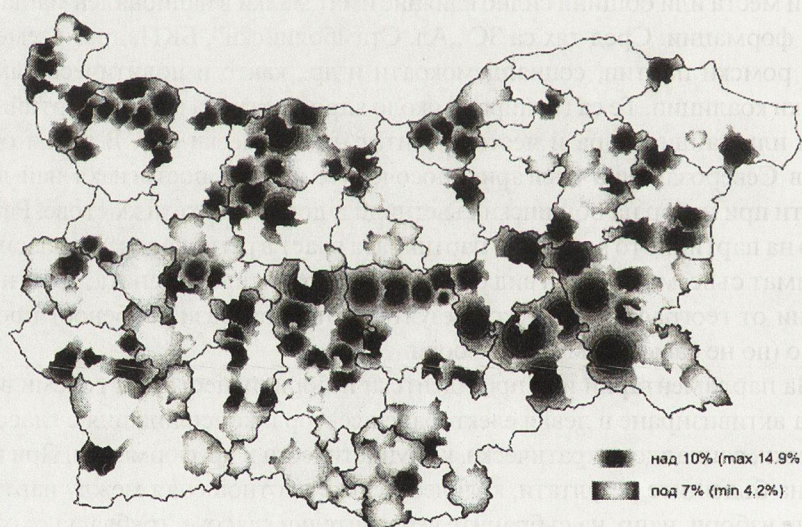
Сериозен проблем на демократичната политическа система у нас е намаляващата избирателна активност и обикновено значителният дял на недействителните гласове, предопределен, в случая, от двойственото съдържание на местните избори и от произтичащите технически аспекти на осъществяването им.

Избирателната активност на първи тур беше по-висока от очакваната – 49,2% на база всички подадени, и 45,2% с отчитане на действителните гласове. При почти равен общ брой на избирателите спрямо настоящите избори, през октомври 2003 г. избирателната активност беше 47%, респ. 38,5%. Последната, действителна избирателна активност е най-ниска в общините Габрово, Враца, София, Стара Загора, Плевен (31–36%) и други с големи градове, както и в общините от Източните Родопи. Голяма част от фактическите емигранти в Турция, но български граждани и избиратели по силата на постоянния си адрес, не осъществяват избирателното си право.

Групата общини с най-висока избирателна активност (над 65%) е съставена почти изцяло от общини под 10 хил. избиратели. В нея се разграничават четири подгрупи: общини от Краището, общини от Западните Родопи и поречието на р. Места, крайморски общини, и общини от Северозападна България.

На първи тур са подадени 280 хил. недействителни бюлетини (8,1% от всички). Те са над два пъти по-малко спрямо недействителните при избора на общински съветници през 2003 г.

Фиг. 6. Общини с най-висок и най-нисък дял на недействителните гласове при избора на общински съветници (2007 г.)

Много нисък е дялът на недействителните гласове в общини населени предимно с български турци. Същото важи и за малки общини с хомогенно българско,

застаряло население, и с висока избирателна активност – Трън, Земен, Челопеч, Априлци, в някои крайморски общини (Несебър, Созопол и др.), както в общините на големите градове. Има съществено съвпадение на високия дял недействителни бюлетини по общини с разпределението на ромското и главно селско население.

На кметските избори, по-малки партии в редица случаи издигат една или друга кандидатура формално, а реалната подкрепа идва от местни и “бизнес” партии/коалиции. В някои крайморски общини, напр., те дават партийно - политическа “фасада” на бизнес интереси и получените гласове са несигурен индикатор за политическата им тежест.

Сумарната подкрепа на местни избори за всяка от най-големите политически партии е важен ориентир за установяване на съществуващите електорални нагласи и предвиждане на бъдещите пропорции на парламентарните избори. Делът на останалите политически субекти е силно вариативен по райони и общини, но осреднено – малък. Това се отнася и за партиите „Атака” и НДСВ. При избора на общински съветници „Атака” постига резултати равни или над средните за страната (6,1% от действителните гласове) в 81 общини, в т.ч. в седем има дял два или над два пъти по-висок от средния. Сред тях са големите общини Бургас, Шумен и Стара Загора. Гласовете за НДСВ (4,1% за страната) са по-разпръснати. Партията постига средния или по-висок резултат в 135 общини. В 63 от тях делът е два или повече пъти по-висок, а в 15 – четворно по-висок. С изключение на Лом обаче, НДСВ има по-силна подкрепа в общини с малък брой избиратели. Съпоставката на резултатите от първи тур с тези от изборите за евродепутати показва, че „Атака” и НДСВ частично са отстъпили в районите, в които имат най-голямо влияние – Бургаско, съотв. Монтана и Видин. За разлика от НДСВ, „Атака” запазва позиции в големите и средни градове. Тази партия печели над 10% от гласовете за общински съветници в общините Бургас, Стара Загора, Добрич, Шумен, Ямбол, Асеновград, Кърджали, Карлово, Троян и няколко по-малки.

Табл. 4. Гласове, получени при избора на евродепутати и на общински съветници в най-големите общини

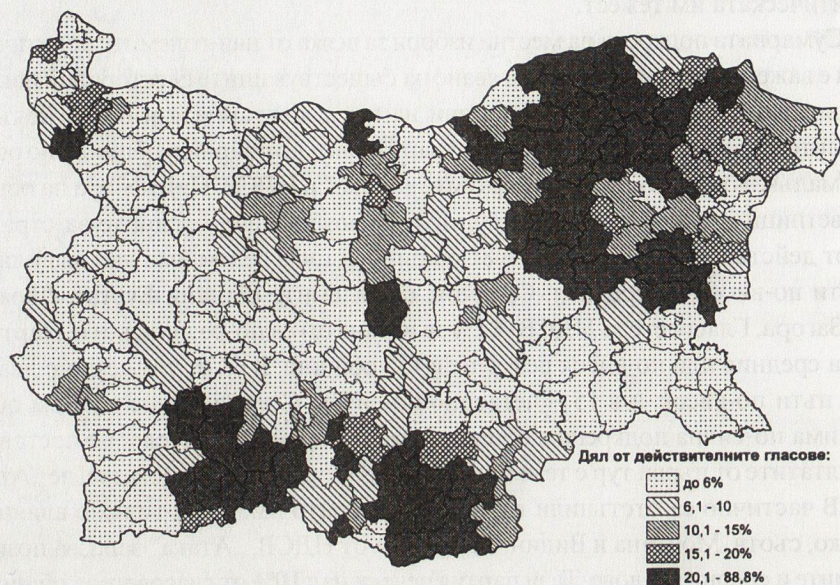
община	20 май 2007 г.			28 октомври 2007 г.		
	Действителни – общо	в т.ч.		Действителни – общо	в т.ч.	
		„Атака”	НДСВ		„Атака”	НДСВ
София	231291	22390	17778	372268	17802	8185
Пловдив	73596	10389	5303	110837	8550	1839
Варна	86307	14769	8148	121049	7661	2157
Бургас	55489	12428	3577	90457	17460	1113

В условията на силна концентрация на население и избиратели, тези общини имат най-важна роля при решаване на въпроса за политическото управление на страната. Резултатите им в крайна сметка нивелират местните аномалии на политическите предпочитания. Въздействието на главните центрове е пряко и косвено. Косвеното въздействие е адекватно на ролята им в зараждането на политическите

иновации, формулирането на основните послания към избирателите, формирането на лостовете, и ресурсите за въздействие върху електоралната периферия.

Местните избори затвърждават тенденцията на разширено участие на ДПС във властта. През 2003 г. и особено на последните местни избори представителите на движението навлязоха в общинските съвети в нови райони, напр. в Северозападна България, чрез коалиции с БСП.

Фиг. 7. Подкрепа за листата общински съветници на ДПС

Електоралногеографските типове се идентифицират чрез съвкупност от количествени и качествени признаци на общините, и свързаните с тях показатели. Сред електоралните показатели са: брой и дял на избирателите, избирателна активност на различни видове избори, доминиращи партийни предпочитания проявени чрез устойчивостта на нивата на поддръжка и др.

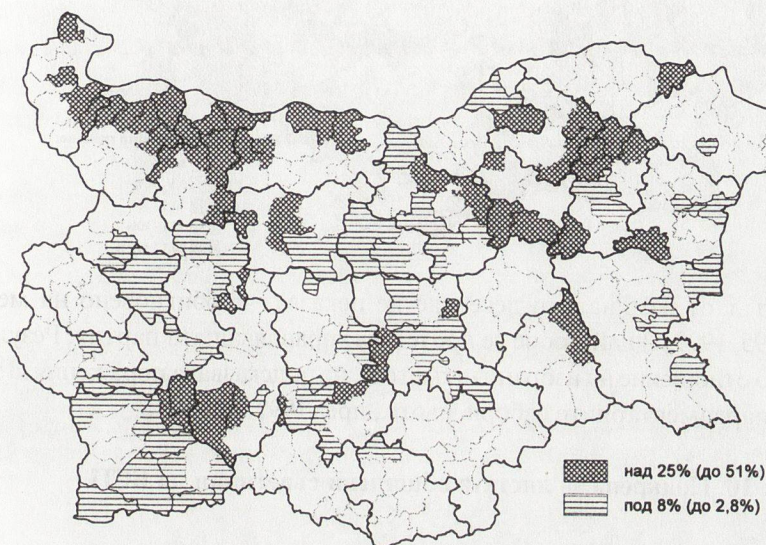
Количествените данни ясно разграничават два крайни, но не непременно политически противостоящи, типа общини. Първият обхваща общините с малобройно население, преобладаващо или изцяло селско, малък брой избиратели, силно застаряла възрастова структура, висок дял на избирателите, а вътре в групата – на надтрудоспособните избиратели, и трайно висока избирателна активност. Електоралните предпочитания са най-често неустойчиви, инерционни, с големи вариации на политическия избор и степента на подкрепата. Общините от този тип постепенно се разделят с традиционната си привързаност към БСП.

Вторият тип включва общини с голям брой избиратели, мнозинството от които живеят в големи или средни градове, висока избирателна квота на местни

избори, което засилва ролята на партийната принадлежност на кандидатите, по-нисък дял на избирателите, в т.ч. на възрастните избиратели и обикновено по-ниска избирателна активност. Тази група налага тенденциите и мотивира очакванията за политически промени.

По-детайлни нива на териториалната диференциация може да бъдат постигнати при съпоставката на електоралните показатели с други, отнасящи се към социалното и икономическото благополучие, и в по-широк смисъл, към качеството на живота в общините – област, която трудно може да бъде осигурена с преки статистически данни.

Фиг. 8. Общини с най-висока и най-ниска безработица

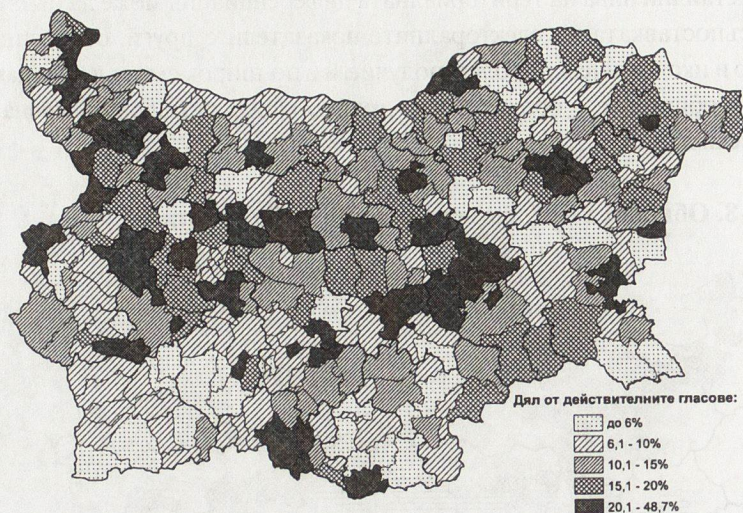

Електоралногеографското прогнозиране изследва вероятната проява на избирателните райони, общините и населените места при избори, съобразно протичащите вътрешнополитически процеси. Основните вътрешнополитически фактори при подготовката за местните избори бяха скорошното учредяване на партия ГЕРБ и разрастването на регионалните и структури, разединението и отслабването на традиционните десни партии и намерението за участие на множество местни и “бизнес” партии.

Местните избори завариха ГЕРБ в период на бързо нарастващо влияние. С такова, на предишни избори, бяха и други нови партии от лидерски тип – НДСВ на парламентарните избори през 2001 г. и „Атака” на парламентарните избори през 2005 г., и президентските през 2006 г. Под въпрос са запазването или разширяването на влиянието на ГЕРБ като първа политическа сила до редовните парламентарни избори (2009 г.), бъдещото развитие на десния алианс около СДС – ДСБ в контекста

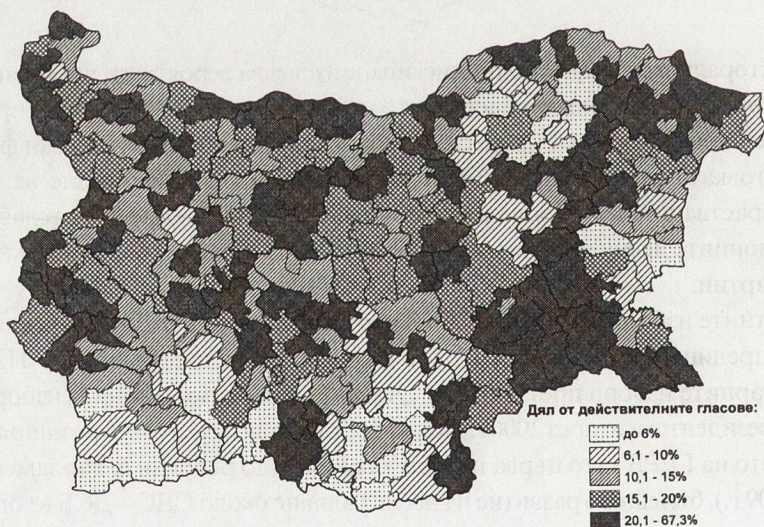
на най-общото политическо съотношение ляво: център: дясно, състоянието на други по-големи партии в и извън управляващото мнозинство – НДСВ, „Атака” и т.н.

Фиг. 9. Подкрепа за листата общински съветници на ГЕРБ

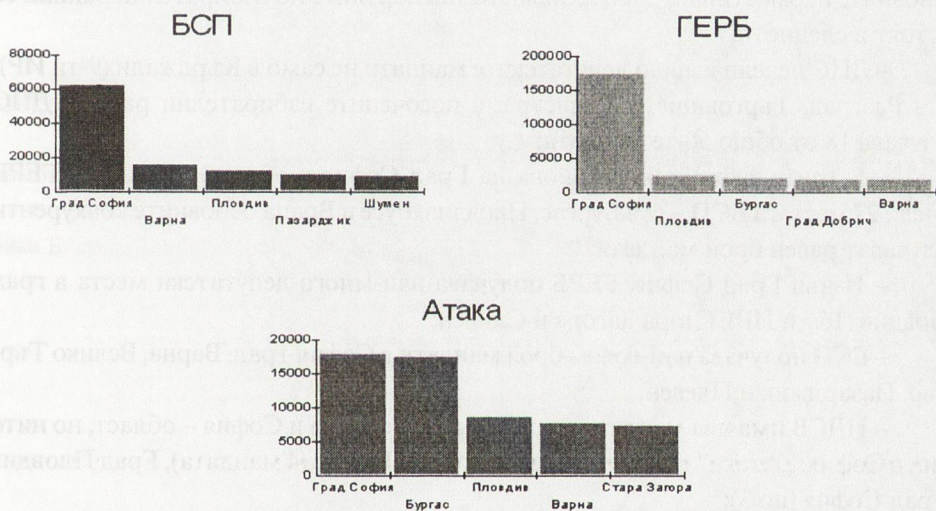
Опитът от изминалото десетилетие показва, че обикновено на местните избори (1995, 1999 г.) най-добре се представя управляващата партия. Резултатите им, поне по отношение на избраните кметове, не подсказваха пораженията за БСП и СДС на парламентарните избори, съотв., през 1997 и 2001 г.

Фиг. 10. Подкрепа за листата общински съветници на БСП

На местните избори се проявиха твърде специфични съотношения в подкрепата за политическите сили в съседни общини или в общини с близки характеристики. Географската дисперсия на гласовете от първи тур е показателна за влиянието на партиите в местната власт. Например на 30 общини с най-голям брой действителни бюлетини се падат половината от всички подадени гласове за общински съветници. ГЕРБ формира половината от гласовете си в две общини — Столична и Пловдив. Подобна силна концентрация на подкрепата, до капсулация в голям град или дори градски район, имат и други партии, но не с толкова широка поддръжка. „Атака” събира половината от гласовете за листите си в 15 общини, ДПС в 24, БСП в 32 и НДСВ в 42 общини. Като изключим столицата, където ГЕРБ, БСП, „Атака” и НДСВ печелят най-голям брой гласове от общия за листите си, то класирането в низходящ ред по броя на получените гласове е следното: за БСП – Варна, Пловдив, Пазарджик, Шумен, Сливен; за ГЕРБ – Пловдив, Бургас, Добрич, Варна, Сливен; за „Атака” – Бургас, Пловдив, Варна, Стара Загора, Шумен; и за НДСВ – Плевен, Лом, Ботевград, Шумен, Враца. ДПС постигна най-голям брой получени гласове в общините Кърджали, Руен, Дулово, Търговище и Исперих.

Фиг. 11 Получени гласове за листите общински съветници в първите пет общини с най-голям брой за съответната партия

Анализите в електоралната география имат най-пряко приложно значение когато са свързани с политическите прогнози. В тази връзка, резултатите от пропорционалния вот при избора на общински съветници симулативно се представят като резултати от парламентарни избори. За разпределянето мандатите по партии са приети някои условности. Най-важни от тях са: броят на мандатите по райони и методиката на изчисляване са същите, както при парламентарните избори през

2005 г.; прилага се коефициент към гласовете за партиите, (отчитащ, че коалициите спечелиха 24% от гласовете на местните избори, а партиите и независимите кандидати 76%); в разпределението участват само 5 партии, които по наши изчисления на първи тур имат над 4% от гласовете за листите общински съветници.

Със споменатата корекция, петте партии, които хипотетично влизат в бъдещия парламент печелят, общо 73% от действителните гласове. Съобразно приетата методика те участват по-нататък в разпределението на мандатите. С прилагане на метода Д'Ондт в национален мащаб, разпределението е следното: ГЕРБ – 80 места, БСП – 67 места, ДПС – 50 места, „Атака” – 26 места и НДСВ – 17 места в НС. Първата политическа сила, най-вероятно, ще може да формира парламентарно мнозинство и правителство в коалиция с „Атака” и НДСВ. При неуспех на този сценарий се запазва статуквото. Както в първия, така и във втория случай ще е необходима помощта на най-малката представена партия – НДСВ.

Разпределението на мандатите по избирателни райони ни връща към географската страна на изучавания въпрос. Продължение на процедурата е преразпределението на мандатите с цел изравняването им по райони с предварително определените от ЦИК. Получава се прогнозна картина на изборните резултати в териториален аспект, при главно условие – запазване на пропорциите на подкрепата за отделните партии, такива, каквито са били при последните местни избори. Основните параметри на „представянето” на партиите по избирателни райони се състоят в следното:

- ДПС печели изцяло депутатските мандати не само в Кърджали (9-ти ИР), но в Разград, Търговище и Силистра; в посочените избирателни райони ДПС получава 18 от общо 50-те мандата;

- В трите избирателни района на Град София с общо 36 мандата, ГЕРБ печели 27 места, а БСП – 6; в Бургас, Пловдив, Русе и Враца основните конкуренти получават равен брой мандати;

- Извън Град София, ГЕРБ получава най-много депутатски места в град Пловдив (16-ти ИР), Стара Загора и Сливен;

- БСП получава най-голям брой мандати в София-град, Варна, Велико Търново, Пазарджик и Плевен;

- НДСВ има два мандата единствено в Монтана и София – област, но нито един в София; „Атака” се представя най-добре в Бургас (4 мандата), Град Пловдив и град София (по 3);

Общият размер и регионалните нива на подкрепата за партиите, при използваната методика на определяне на резултатите, ще доведат до рязка фрагментация на придобитите мандати по избирателни райони, спрямо разпределението на действително получените гласове. Възможни последици са много висока партийна концентрация на регионалното политическо представителство в парламента – ГЕРБ в град София (над една трета от общия брой мандати за партията) и ДПС в Лудогорието, и изкуствена партийно-политическа поляризация на страната.

Електоралногеографската диференциация е сърцевина на съвременната политическа диференциация на националната територия. Тя е в сложна зависимост от общополитически, демографски, икономически, социални и културни фактори. Електоралногеографската диференциация е много по-динамична и формира таксони от функционален тип – клъстери с различна степен на устойчивост. Те частично се основават на номиналните избирателни райони и общините, които са резултат на административно определение, но определянето им изисква задълбочено изучаване на резултатите по избирателни секции.

ИЗТОЧНИЦИ

Национално сдружение на общините в Република България

Местни избори 2003 (<http://www.namrb.org/izbori/info.html>)

Централна избирателна комисия за Местни избори. Местни избори 2003 (<http://izbori2003.is-bg.net/rez/>)

Централна избирателна комисия. Парламентарни избори 2005 (<http://www.is-bg.net/cik2005/index.ph>)

Централна избирателна комисия за избиране на членове на Европейския парламент от Република България (<http://www.cikep2007.org/>)

ГРАО (<http://www.grao.bg/index.html>)

Янков, Р. Устойчивостта на електоралните нагласи в България – елемент на социо-културната регионализация. – Социална и културна география. София – В. Търново, 2004.

Янков, Р. 2005. Резултати от местните избори през 2003 г. – опит за географски анализ (http://www.geocities.com/usb_dobrich/geography-bg.htm)

Ценова, Р. Избирателната система и равнището на партийна фрагментация в Република България (1991–2001 г.). – Научни трудове, Издание на УНСС, том I, 2004.